

MALE A STREDNE PODNIKANIE 2020

NITRIANSKY
SAMOSPRAVNY KRAJ

Bratislava, 2021

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vydavateľ:

Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2021

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a obrázkov	3
Úvod	4
1 Ako sú definované malé a stredné podniky	5
2 Stav a vývoj početnosti MSP	6
3 Rodová a veková štruktúra FO - podnikateľov	11
4 Vznik a zánik podnikateľských subjektov	13
5 Finančné ukazovatele MSP	16
6 Postavenie MSP v zahraničnom obchode	18
7 High-tech ukazovatele MSP	20
Zhrnutie	23
Prílohy	25

Zoznam grafov, tabuliek a obrázkov

Grafy:

Graf 1: Štruktúra MSP na Slovensku podľa krajov, 2020.....	7
Graf 2: Vývoj počtu MSP v krajoch SR, 2005-2020	7
Graf 3: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v Nitrianskom kraji a na Slovensku	7
Graf 4: Miera podnikateľskej aktivity podľa krajov, 2020	8
Graf 5: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy NSK a SR, 2020.....	9
Graf 6: Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy NSK a SR, 2020.....	9
Graf 7: Odvetvová štruktúra MSP v NSK a SR, 2020	10
Graf 8: Vývoj počtu žien FO – podnikateliek a ich podielu na celkovom počte FO podnikateľov v NSK.....	11
Graf 9: Podiel žien na celkovom počte FO – podnikateľov podľa krajov SR, 2020.....	12
Graf 10: Zastúpenie žien podľa odvetví v NSK, 2020	12
Graf 11: Podiel mladých a seniorov medzi FO – podnikateľmi podľa krajov SR, 2020	12
Graf 12: Veková štruktúra FO – podnikateľov podľa pohlavia v NRSK, 2020.....	12
Graf 13: Miera vznikov MSP podľa krajov, 2020.....	13
Graf 14: Počet vzniknutých MSP podľa krajov, 2008-2020	14
Graf 15: Miera zánikov podnikateľských subjektov podľa krajov, 2020.....	14
Graf 16: Čistý prírastok podnikateľských subjektov v Nitrianskom kraji, 2008-2020	15
Graf 17: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa krajov, 2019	16
Graf 18: Štruktúra vývozu podľa veľkosti vyvážajúcich, 2019	18
Graf 19: Podiel MSP na objeme vývozu podľa krajov, 2019.....	19
Graf 20: Podiel vyvážajúcich MSP na 100 aktívnych MSP podľa krajov a ich počet, 2019	19
Graf 21: Podiel MSP na objeme dovozu podľa krajov, 2019.....	19
Graf 22: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch v NSK, 2016 - 2020	20
Graf 23: Podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb, 2020.....	21
Graf 24: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby v NSK.....	21
Graf 25: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti v NSK.....	21

Tabuľky:

Tabuľka 1: Podnikateľské subjekty so sídlom v Nitrianskom kraji, 2020	6
Tabuľka 2: Počet a štruktúra MSP v okresoch Nitrianskeho kraja, 2020.....	8
Tabuľka 3: Finančné ukazovatele MSP v NSK, 2015-2019.....	17
Tabuľka 4: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE	25
Tabuľka 5: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE	26

Obrázky:

Obrázok 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP v okresoch Nitrianskeho kraja, 2020	9
---	---

Úvod

Rozvoj malého a stredného podnikania je jedným zo základných predpokladov zdravého ekonomického vývoja miest, obcí, regiónov i celej krajiny. Malé a stredné podniky na Slovensku tvoria 99,9 % podiel z celkového počtu podnikateľských subjektov, poskytujú v podnikovej ekonomike pracovné príležitosti takmer trom štvrtinám (74 %) aktívnej pracovnej sily a podieľajú sa viac ako polovicou (55 %) na tvorbe pridanej hodnoty. 97 % malých a stredných podnikov tvoria mikropodniky zamestnávajúce menej ako 10 zamestnancov.

Nitriansky samosprávny kraj je orientovaný najmä na priemysel a poľnohospodárstvo. Vďaka priaznivým geografickým a klimatickým podmienkam sa región v minulosti zameriaval predovšetkým na poľnohospodárstvo. Avšak v súčasnosti je už tento región odvetvovo viac diverzifikovaný, pričom podnikateľská aktivita sa koncentruje v najväčších mestách regiónu.

K rozvoju Nitrianskeho samosprávneho kraja významne prispievajú aj malé a stredné podniky, ktoré z dlhodobého hľadiska vykazujú pozitívne vývojové tendencie s rastom početnosti a zlepšovaním finančných výsledkov. Vyvrcholenie úspešnej dekády, ktorá bola charakteristická dynamickým rozvojom sektora MSP naprieč všetkými regiónmi SR, predstavoval rok 2019. V roku 2020 sa už musel celý podnikateľský sektor vyrovať s negatívnymi dopadmi pandémie koronavírusu, ktorá dostala slovenskú ekonomiku do recesie.

Snahou štúdie je, prostredníctvom prezentácie základných kvantitatívnych ukazovateľov, komplexne zhodnotiť stav a vývoj sektora malého a stredného podnikania v Nitrianskom samosprávnom kraji do roku 2020. Jednotlivé ukazovatele sú vyhodnocované z krátkodobej a dlhodobej časovej perspektívy v komparácii s ostatnými kraji a celým Slovenskom. Štatistické údaje o MSP sú sledované v závislosti od jednotlivých právnych foriem, veľkostných kategórií a odvetvového členenia. Finančná výkonnosť malých a stredných podnikov v kraji je zhodnotená prostredníctvom základných finančných ukazovateľov. Konkurenčná schopnosť MSP na zahraničných trhoch je posudzovaná podľa ich zahranično-obchodných aktivít.

1 Ako sú definované malé a stredné podniky

Európska komisia (EK) definuje podnik ako subjekt, ktorý vykonáva hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právnu formu. Určujúcim faktorom je pritom hospodárska činnosť, nie právna forma. Z tohto dôvodu možno podľa EK medzi podniky zaradiť samostatne zárobkovo činné osoby a rodinné podniky, ktoré vykonávajú remeselnícke alebo iné činnosti, obchodné spoločnosti, partnerstvá alebo združenia, ktoré pravidelne vykonávajú hospodársku činnosť.

Na základe odporúčania Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP sa do skupiny malých a stredných podnikov zaraďujú podnikateľské subjekty, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb, a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov Eur a/alebo celková ročná súvaha nepresahuje 43 miliónov Eur¹. Jednotlivé veľkostné kategórie MSP sú určené podľa hraničných hodnôt vyššie uvedených kritérií, pričom rozlišujeme tri kategórie:

	 Mikropodnik	 Malý podnik	 Stredný podnik
 Zamestnanci	< 10	< 50	< 250
 Ročný obrat	≤ 2 mil. Eur	≤ 10 mil. Eur	≤ 50 mil. Eur
 Bilančná suma	≤ 2 mil. Eur	≤ 10 mil. Eur	≤ 43 mil. Eur

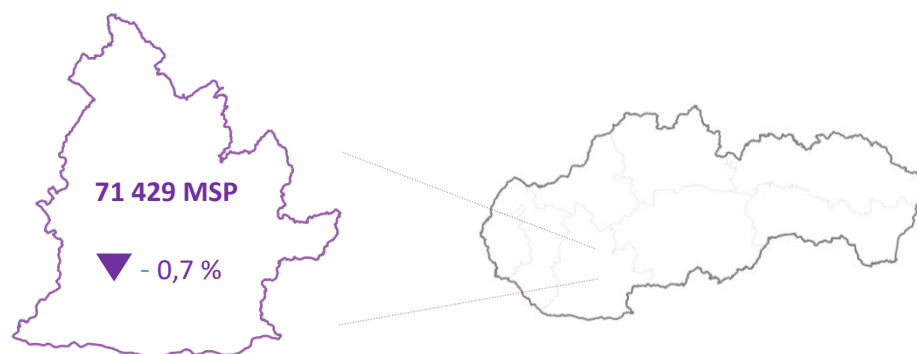
V tomto materiáli je pri všetkých ukazovateľoch uplatňované kritérium členenia podnikateľských subjektov do jednotlivých kategórií MSP – počet zamestnancov. Výnimku predstavujú len finančné ukazovatele, pri ktorých je okrem kritéria počtu zamestnancov zohľadňovaná aj výška ročného obratu.

Hodnotenie stavu sektora malých a stredných podnikov v tejto publikácii vychádza zo spracovania údajov pochádzajúcich zo zdrojov Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) a DataCentra. Štatistické informácie uvedené v materiáli predstavujú výber z podrobnejších hodnotení jednotlivých aspektov podnikania MSP, ktoré sú prezentované vo forme osobitných štatisticko-analytických výstupov vydávaných SBA (Postavenie MSP v zahraničnom obchode SR, Analýza rodovej a vekovej štruktúry FO - podnikateľov, Vznik a zánik podnikateľských subjektov v SR, Analýza finančných ukazovateľov MSP).

¹ Odporúčanie Európskej komisie 2003/361/ES o definícii MSP dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>

2 Stav a vývoj početnosti MSP

Na území Nitrianskeho samosprávneho kraja bolo **na konci roka 2020 registrovaných 71 429 podnikateľských subjektov patriacich do veľkostnej kategórie malých a stredných podnikov**. V porovnaní s rokom 2019 došlo k medziročnému nárastu o 6,0 %, v SR o 6,3 %. Najväčší podiel **97,2 % tvorili mikropodniky**. Nižšie zastúpenie dosiahli malé (2,2 %) a stredné podniky (0,4 %). Štruktúra MSP podľa veľkostných kategórií podnikov tak približne zodpovedá celonárodným hodnotám. V Nitrianskom kraji malo svoje sídlo aj 63 veľkých podnikov, čo predstavuje len 0,1 % všetkých aktívnych firiem v kraji.

Tabuľka 1: Podnikateľské subjekty so sídlom v Nitrianskom kraji, 2020

Veľkostné kategórie / právne formy	Podniky	Živnostníci	Slobodné povolania	SHR	Spolu Abs.	Spolu Podiel v %
Mikropodniky (0 - 9)	25 531	40 810	2 500	681	69 522	97,2%
Malé podniky (10 - 49)	1 433	151	2	2	1 588	2,2%
Stredné podniky (50 - 249)	316	3	0	0	319	0,4%
Veľké podniky (250 a viac)	63	0	0	0	63	0,1%
Spolu MSP (0 - 249)	27 280	40 964	2 502	683	71 429	99,9%
Spolu podnikateľské subjekty	27 343	40 964	2 502	683	71 492	100,0%

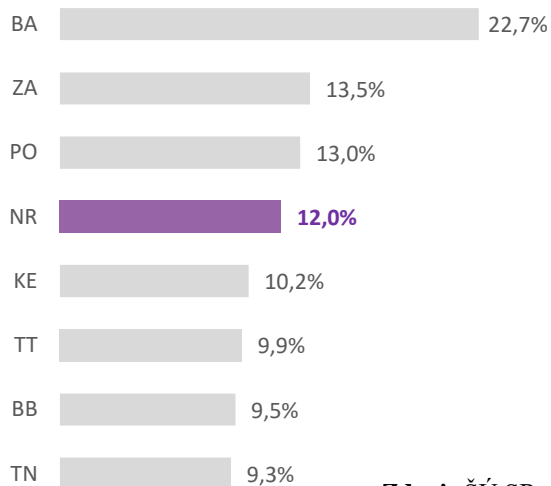
Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

Zo všetkých aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku malo 12,0 % firiem svoje sídlo v Nitrianskom kraji. V porovnaní s ostatnými kraji, patrí Nitriansky kraj medzi kraje s vyšším počtom malých a stredných podnikov. Najmenej, len 9,3 % aktívnych MSP bolo v roku 2020 registrovaných v Trenčianskom kraji. Naopak, najviac MSP sa dlhodobo koncentruje na území Bratislavského kraja. Svoje sídlo tam má približne každý piaty (22,7 %) aktívny malý a stredný podnik na Slovensku.

Pozitívnu správou je, že sa počet aktívnych MSP v Nitrianskom kraji z dlhodobého hľadiska zvyšuje. Rast početnosti MSP však možno pozorovať prakticky vo všetkých krajoch na Slovensku. **Za uplynulých 15 rokov sa počet MSP v Nitrianskom samosprávnom kraji zvýšil o 33,6 %.** Na celom Slovensku sa početnosť MSP počas rovnakého obdobia zvyšovala menej dynamicky - o 30,6 %. Najdynamickejší rast počtu MSP v kraji (podobne ako v ostatných krajoch na Slovensku s výnimkou Bratislavského) bol zaznamenaný ešte v období pred finančnou a hospodárskou krízou z roku 2008. V období od roku 2005 do roku 2008 sa počet aktívnych MSP v kraji zvýšil o 29,3 %, resp. o 14 616 MSP. V tomto období rástol počet MSP rýchlejšie už len v Prešovskom kraji, približne o jednu tretinu. Vysoká dynamika rastu,

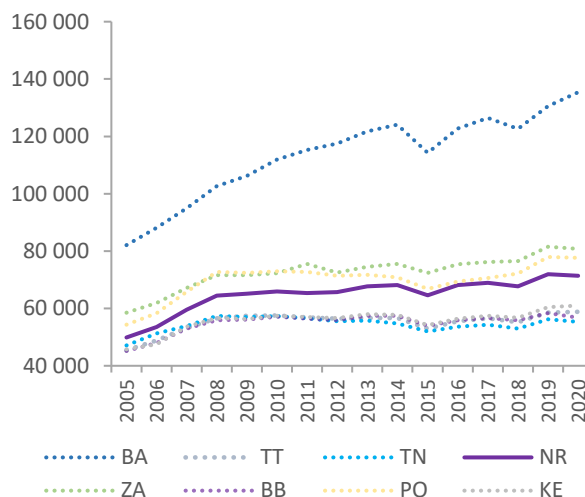
MSP, nad úroveň 20,0 %, však bola typická pre všetky kraje na Slovensku. Rast početnosti MSP v Nitrianskom kraji sa výrazne spomalil začiatkom globálnej krízy, ktorá sa na Slovensku najvýraznejšie prejavila v roku 2009. Od roku 2009 až do roku 2020 sa počet MSP v kraji zvýšil o 9,6 %, resp. 6 267 MSP. V rovnakom období sa počet MSP na celom Slovensku zvýšil o 10,1 %, pričom v Bratislavskom kraji to bolo až 27,5 %.

Graf 1: Štruktúra MSP na Slovensku podľa krajov, 2020

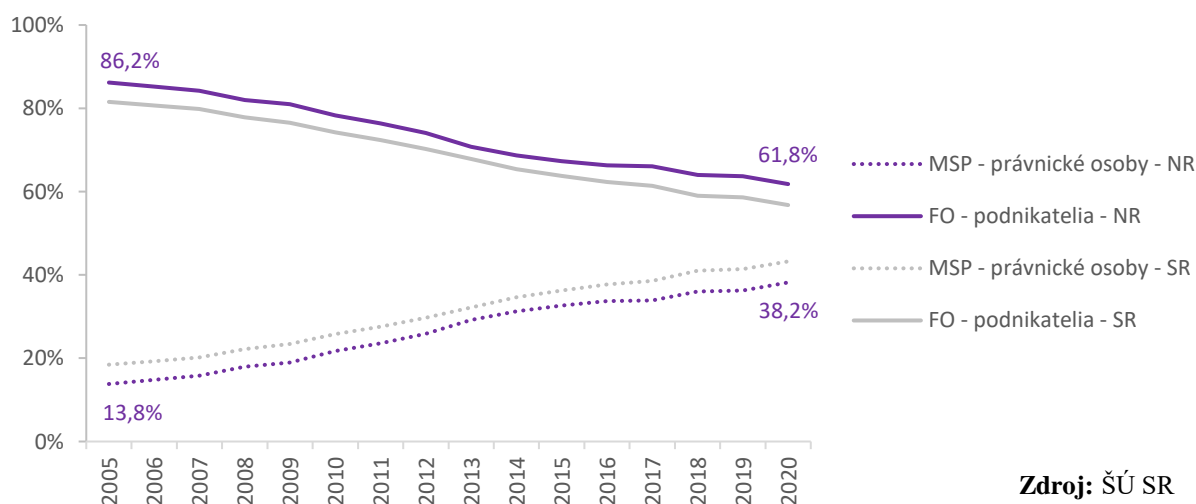
Zdroj: ŠÚ SR

Graf 2: Vývoj počtu MSP v krajoch SR, 2005-2020

V prípade právnych foriem MSP v kraji, aj v roku 2020 pokračuje trend z predchádzajúcich rokov. Ten možno charakterizovať pozvoľným znižovaním podielu fyzických osôb – podnikateľov (t. j. živnostníci, slobodné povolania a samostatne hospodáriaci roľníci – ďalej SHR) na celkovej počte aktívnych malých a stredných podnikov v kraji, ale i na celom Slovensku. Navzdory postupnému znižovaniu podielu, v štruktúre MSP podľa právnych foriem stále prevládajú fyzické osoby – podnikatelia s podielom 61,8 %. Zastúpenie MSP – právnických osôb sa v roku 2020 opätovne zvýšilo a dosiahlo 38,2 %. Z dlhodobého hľadiska sa štruktúra MSP v Nitrianskom kraji vyvíja v súlade so štruktúrou MSP podľa právnych foriem na národnej úrovni, kde 56,8 % tvoria FO – podnikatelia a 43,2 % MSP – právnické osoby.

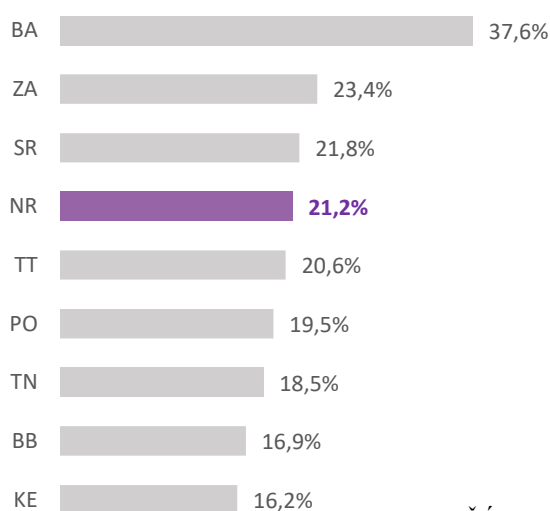
Graf 3: Štruktúra MSP podľa právnych foriem v Nitrianskom kraji a na Slovensku

Zdroj: ŠÚ SR

Miera podnikateľskej aktivity MSP, ktorá vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov, naznačuje **mierne zvyšovanie podnikateľskej aktivity v Nitrianskom kraji**. V roku 2020 dosiahla miera podnikateľskej aktivity MSP 21,2 %. To znamená, že na **100 ekonomicky aktívnych obyvateľov NSK pripadá približne 21 aktívnych MSP**. Miera podnikateľskej aktivity MSP v kraji je tesne pod úrovňou Slovenska, pričom výraznejšie zaostáva najmä za Bratislavským krajom, kde na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov pripadá takmer 38 malých a stredných podnikov. Najnižšia miera podnikateľskej aktivity bola zaznamenaná v Košickom a Banskobystrickom kraji.

Graf 4: Miera podnikateľskej aktivity podľa krajov, 2020

Zdroj: ŠÚ SR

S výraznejším odstupom nasleduje okres Nové Zámky s počtom 13 904 aktívnych MSP, resp. 19,5 % a okresy Komárno a Levice. Najmenej MSP je registrovaných v okrese Zlaté Moravce. Po prepočte na počet ekonomicky aktívnych obyvateľov v okresoch bola v roku 2020 **najvyššia miera podnikateľskej aktivity v Komárne** s 24 MSP na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov. Nasleduje okres Nitra s 23,1 % a Levice s 21,3 %. Najnižšia podnikateľská aktivita bola zaznamenaná v okrese Topoľčany – 17,5 %.

Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľov je najvyššia v okresoch Levice (15,4 %) a Zlaté Moravce (14,4 %). Vyššiu podnikateľskú aktivitu ako na Slovensku dosahujú ešte FO – podnikatelia v okresoch Komárno (13,5 %) a Nitra (13,0 %). Miera podnikateľskej aktivity MSP – právnických osôb prevyšuje celoslovenskú úroveň len v prípade okresov Komárno (10,6 %) a Nitra (10,1 %).

Spomalenie rastu početnosti MSP v NSK po prekonaní finančnej a hospodárskej krízy sa prirodzene prejavuje na pomalšom raste podnikateľskej aktivity v kraji. Na druhej strane, k nárastu miery podnikateľskej aktivity prispieva vývoj počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov, ktorý sa v kraji dlhodobo znižuje. Od roku 2009 sa miera podnikateľskej aktivity v kraji zvýšila o 2,7 p. b. z 18,4 % na 21,2 %.

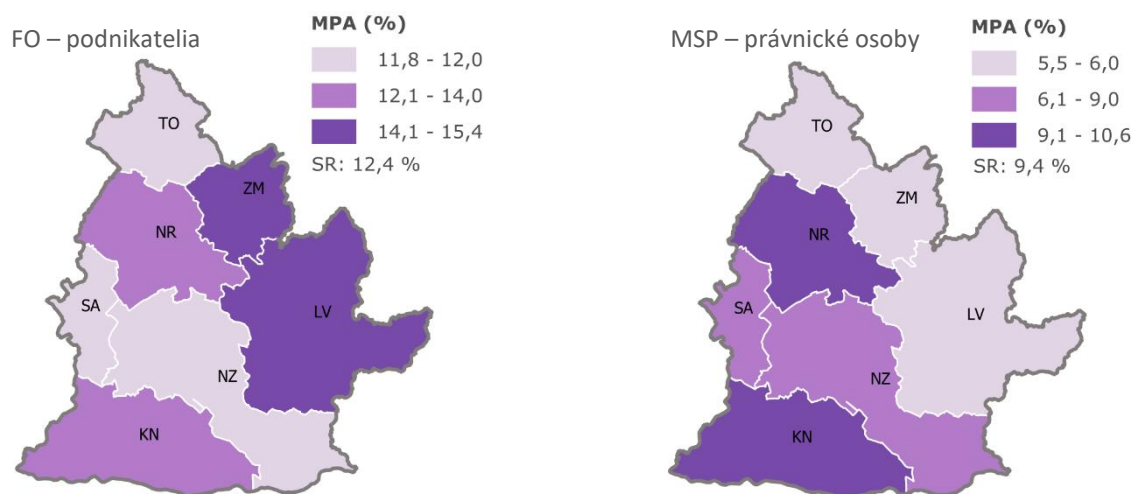
Z priestorového rozmiestnenia malých a stredných podnikov v jednotlivých okresoch Nitrianskeho kraja vyplýva **vyššia významnosť okresu Nitra, kde sídli viac ako štvrtina (26,3 %) všetkých aktívnych MSP v kraji**. V absolútnej početnosti to predstavuje 18 790 MSP.

Tabuľka 2: Počet a štruktúra MSP v okresoch Nitrianskeho kraja, 2020

Okres	Počet MSP	Podiel
Nitra	18 790	26,3%
Nové Zámky	13 904	19,5%
Komárno	12 245	17,1%
Levice	11 250	15,7%
Topoľčany	6 433	9,0%
Šaľa	4 783	6,7%
Zlaté Moravce	4 024	5,6%

Zdroj: ŠÚ SR, spracované SBA

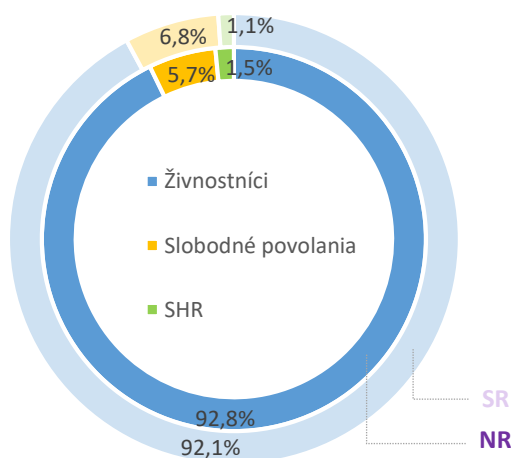
Obrázok 1: Miera podnikateľskej aktivity MSP v okresoch Nitrianskeho kraja, 2020

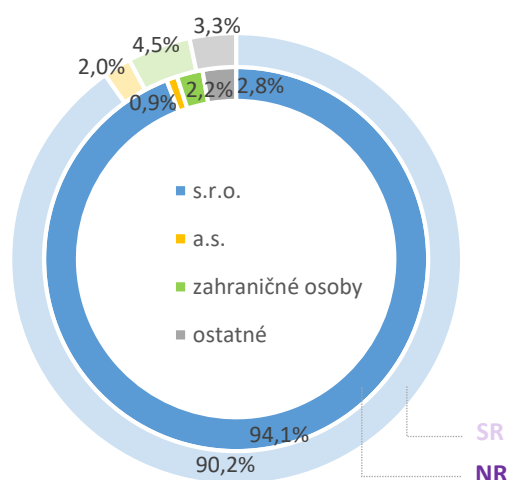
Zdroj: ŠÚ SR, ÚPSVaR, ÚGKK

V skupine MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia dlhodobo **pretrváva dominantné zastúpenie živnostníkov**. Tento stav platí pre Nitriansky kraj, ako aj pre celé Slovensko. V roku 2020 predstavoval podiel živnostníkov medzi FO – podnikateľmi v kraji 92,8 %, čo v absolútnom vyjadrení činí 44 149 subjektov. Osoby podnikajúce formou slobodných povolání tvorili 5,7 % (alebo v absolútnych hodnotách 2 502). V Nitrianskom kraji, ale aj na Slovensku sú dlhodobo najmenej zastúpenou právnou formou samostatne hospodáriaci roľníci (SHR), ktorí predstavovali len 1,5 % (683 subjektov) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov v kraji. **Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy približne zodpovedá štruktúre na národnej úrovni s dominantným podielom spoločností s ručením obmedzeným**, ktoré v roku 2020 tvorili 94,1 %. Na úkor vyššieho zastúpenia spoločností s ručením obmedzeným dosahujú nižší podiel MSP podnikajúce ako zahraničné osoby (2,2 %) a akciové spoločnosti (0,9 %).

Graf 5: Štruktúra FO – podnikateľov podľa právnej formy NSK a SR, 2020

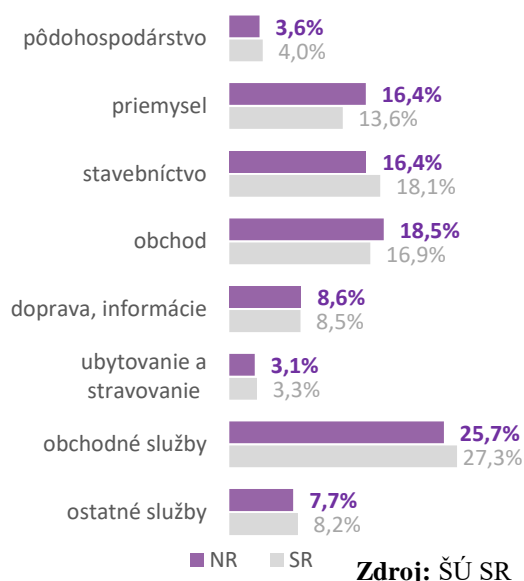

Graf 6: Štruktúra MSP – právnických osôb podľa právnej formy NSK a SR, 2020

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 7: Odvetvová štruktúra MSP v NSK a SR, 2020

V odvetvovej štruktúre malých a stredných podnikov v Nitrianskom kraji je **najviac zastúpený sektor služieb s podielom 45,1 %**. Z podrobnejšieho odvetvového členenia vyplýva, že štvrtina (25,7 %) MSP vykonávala svoju hlavnú činnosť v odvetví obchodných služieb (sekcia SK NACE K až N). Takmer pätina (18,5 %) MSP pôsobí v odvetví obchodu. Zhodne, po 16,4 % tvorí priemysel a stavebníctvo. Najmenej sú zastúpené odvetvia ako ubytovanie a stravovanie a pôdohospodárstvo.

Celkovo sa odvetvová štruktúra MSP z Nitrianskeho kraja a MSP z celého Slovenska výraznejšie nelíšia. Mierne vyšší podiel medzi MSP v kraji dosahuje odvetvie priemyslu a obchodu. Naopak, menší podiel MSP podniká v obchodných službách a stavebníctve.

Napriek vyššiemu zastúpeniu odvetvia obchodu, v porovnaní s celým Slovenskom, dochádza z dlhodobého hľadiska k poklesu podielu MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť podnikania v tomto odvetví. Počas uplynulých desiatich rokov sa podiel obchodu znížil o 12,1 p. b. Uvedený pokles je najvýznamnejší zo všetkých krajov na Slovensku. Zároveň však narastá význam služieb, najmä v podobe obchodných služieb. Ich podiel sa počas rovnakého obdobia zvýšil o rekordných 10,2 p. b. (najviac medzi kraji). Vyššie opísaný vývoj vykazuje podobné znaky aj v prípade odvetvovej štruktúry všetkých MSP na Slovensku.

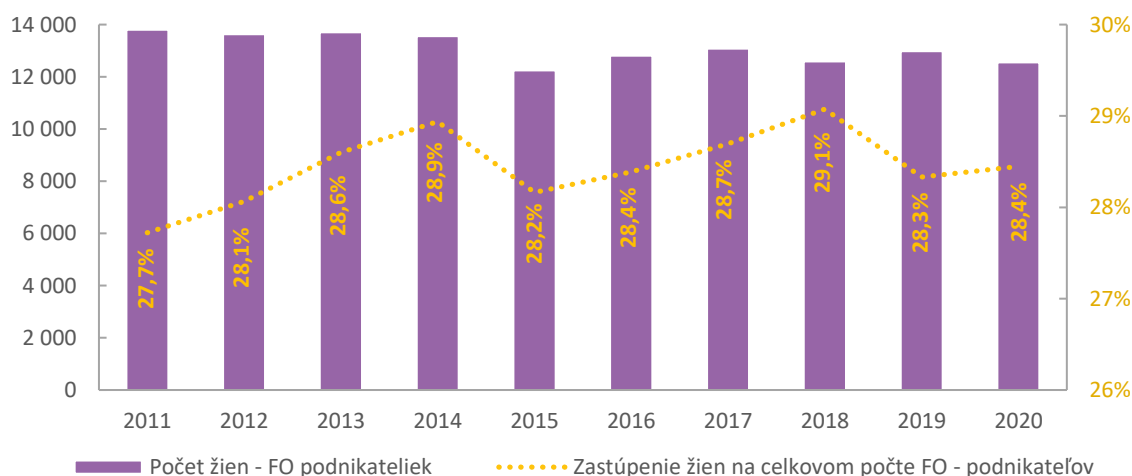
3 Rodová a veková štruktúra FO - podnikateľov

Rodová štruktúra FO – podnikateľov

Ženy na Slovensku tvoria viac ako polovicu z celkového počtu obyvateľov. Vo vykonávaní podnikateľskej aktivity však zaostávajú za mužmi. V roku 2020 tvorili muži v Nitrianskom samosprávnom kraji viac ako dvoj tretinový podiel (71,6 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. **Podiel žien predstavoval 28,4 %**, pričom sa v porovnaní s rokom 2019 zvýšil len mierne. V absolútnom vyjadrení dosiahol počet žien fyzických osôb – podnikateľiek 12,6 tisíc. Od roku 2011 sa zastúpenie žien v kraji mierne zvýšilo. Počas sledovaného obdobia 2011 – 2020 bol najvyšší podiel žien dosiahnutý v roku 2018 (29,1 %). **Nitriansky kraj sa v porovnaní s ďalšími regiónmi SR zaraďuje medzi kraje s priemerným podielom žien medzi podnikateľmi.**

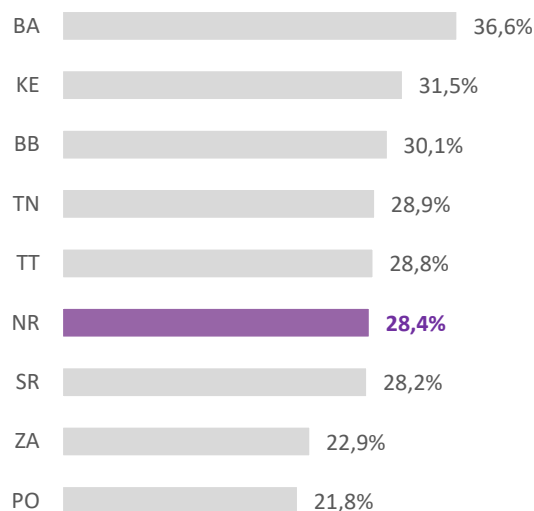
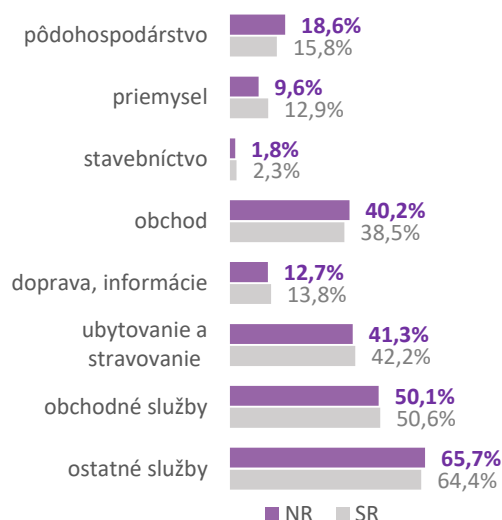
Z pohľadu jednotlivých právnych foriem dosahuje rodová štruktúra fyzických osôb – podnikateľov odlišné hodnoty. **Nadpolovičný podiel dosahujú ženy len u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach (55,8 %)**. Viac ako štvrtinový podiel tvorili ženy v rámci živnostníkov (26,9 %). Zastúpenie takmer jednu pätinu (19,6 %) dosiahli ženy medzi samostatne hospodáriacimi roľníkmi.

Graf 8: Vývoj počtu žien FO – podnikateľiek a ich podielu na celkovom počte FO podnikateľov v NSK

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Ženy podnikateľky rozvíjajú svoj biznis v Nitrianskom kraji, ako aj na celom Slovensku, predovšetkým v odvetviach služieb. **Sektor ostatných služieb** (sekcia SK NACE P až S) sa vyznačuje najvyšším zastúpením žien spomedzi všetkých odvetví v Nitrianskom kraji. V roku 2020 tvorili ženy v danom odvetví viac ako dvoj tretinový podiel (65,7 %) na celkovom počte fyzických osôb - podnikateľov. Medzi ďalšie sektory s výrazným zastúpením žien je možné zaradiť **obchodné služby** (sekcia SK NACE K až N, 50,1 %), ubytovanie a stravovanie (41,3 %) a obchod (40,2 %). Najnižšie zastúpenie žien je naopak dosahované v stavebníctve, kde ich podiel na celkovom počte podnikateľov predstavoval len 1,8 %. Zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach hospodárstva nevykazuje v Nitrianskom kraji výrazné odlišnosti v porovnaní s podielom žien v celej SR.

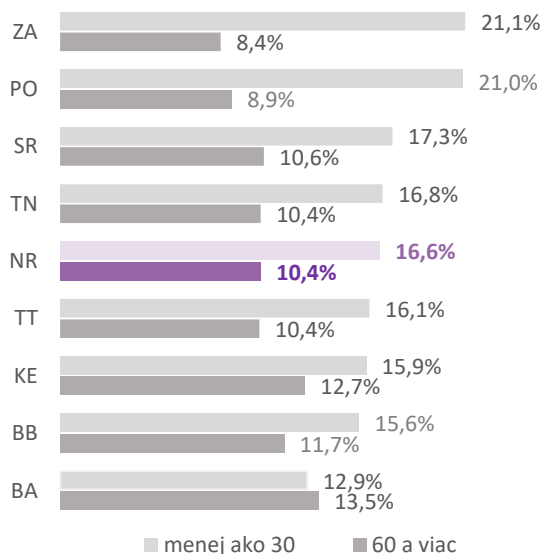
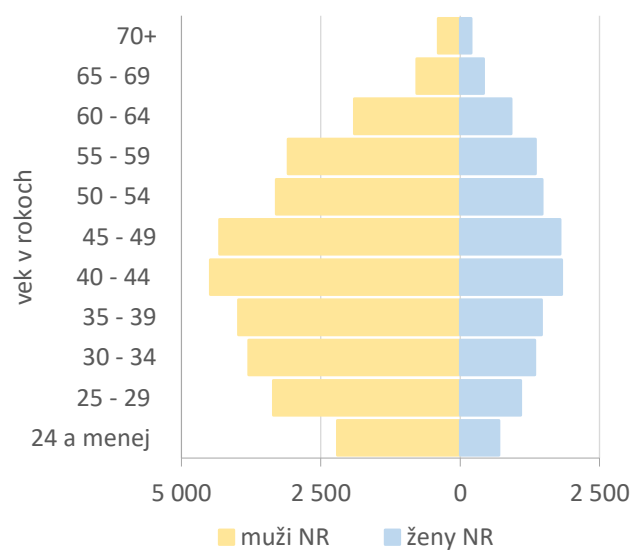
Graf 9: Podiel žien na celkovom počte FO – podnikateľov podľa krajov SR, 2020**Graf 10: Zastúpenie žien podľa odvetví v NSK, 2020**

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Veková štruktúra FO – podnikateľov

Najviac (28,1 %) fyzických osôb – podnikateľov v Nitrianskom samosprávnom kraji patrí do vekovej kategórie 40 až 49 rokov. Takmer jedna štvrtina (23,9 %) podnikateľov bola vo vekovej kategórii 30 až 39 rokov. Každý piaty (20,9 %) podnikateľ v Nitrianskom samosprávnom kraji patril do vekovej skupiny 50 až 59-ročných.

Nitriansky samosprávny kraj sa zaraďuje medzi kraje s priemerným zastúpením mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov. V roku 2020 dosiahlo zastúpenie mladých podnikateľov 16,6 %. Ako pozitívnu skutočnosť možno hodnotiť nárast zastúpenia mladých podnikateľov z dlhodobého hľadiska. Každý desiaty (10,4 %) podnikateľ v Nitrianskom kraji pôsobil v roku 2020 vo vekovej kategórii 60 a viac rokov. Od roku 2016 sa zastúpenie starších podnikateľov zvýšilo o 0,6 p. b.

Graf 11: Podiel mladých a seniorov medzi FO – podnikateľmi podľa krajov SR, 2020**Graf 12: Veková štruktúra FO – podnikateľov podľa pohlavia v NSK, 2020**

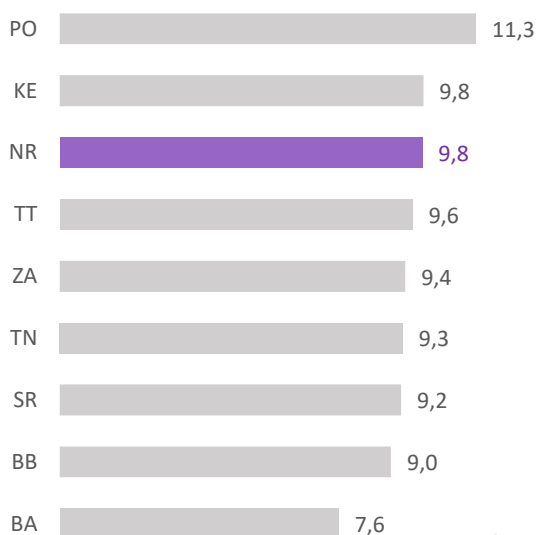
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

4 Vznik a zánik podnikateľských subjektov

Počas roka 2020 vzniklo v Nitrianskom samosprávnom kraji 10 343 nových malých a stredných podnikov. Z celkového počtu 83 174 novovzniknutých MSP na Slovensku to predstavuje 12,4 %. **Negatívny vplyv pandémie Covid-19 na podnikateľský sektor sa prejavil na medziročnom poklese nových registrácii v kraji o 5,4 %**. Celkový počet vznikov na Slovensku tiež poklesol, medziročne o 2,0 %. Podobný medziročný vývoj bol zaznamenaný takmer vo všetkých krajoch na Slovensku. Výnimku predstavuje len Bratislavský a Trnavský kraj, kde počet novozaložených MSP rástol aj napriek koronakríze, medziročne o 6,5 %, resp. 5,1 %.

Z celého kraja vzniká najviac nových MSP v okrese Nitra. V roku 2020 tvorili registrácie nových MSP v tomto okrese takmer jednu štvrtinu (23,4 %) všetkých vzniknutých podnikateľských subjektov v kraji. **Hranicu 2 000 vzniknutých MSP prekročili len okresy Nitra (2 418) a Nové Zámky (2 268)**. Len 5,0 % z novoregistrovaných firiem bolo z okresu Zlaté Moravce.

Graf 13: Miera vznikov MSP podľa krajov, 2020

Zdroj: ŠÚ SR

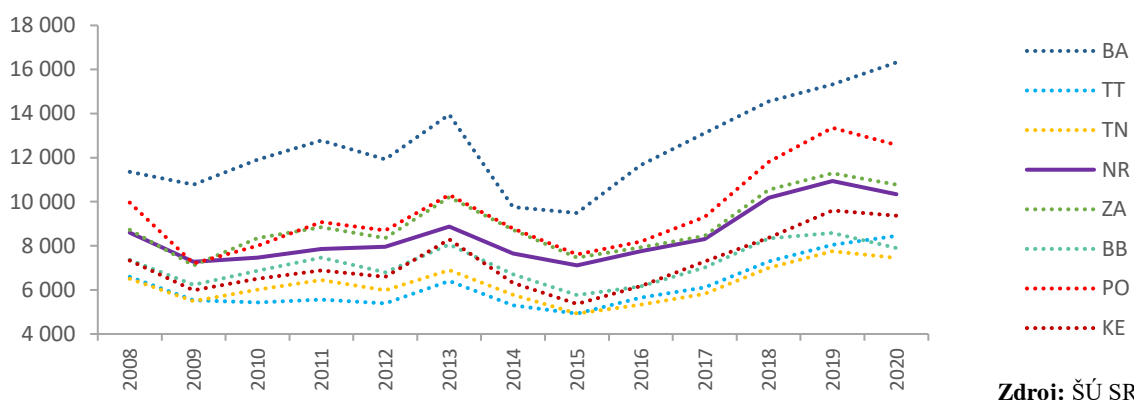
Miera vznikov, vyjadrujúca podiel nových MSP na celkovom počte registrovaných MSP, indikuje vyššiu aktivitu začínajúcich podnikateľov v Nitrianskom kraji. V roku 2020 pripadalo približne **10 novoregistrovaných MSP na 100 MSP so sídlom na území kraja**. Vyššia miera vznikov MSP bola evidovaná už len v Prešovskom samosprávnom kraji (11,3). V rovnakom roku dosiahla miera vznikov MSP na celom Slovensku 9,2, čiže približne 9 nových firiem na 100 registrovaných.

Medzi vzniknutými MSP bolo najviac živnostníkov, ktorí tvorili viac ako dve tretiny - 68,8 %. S 25,0 % nasledovali MSP – právnické osoby. Osoby podnikajúce v slobodných povolaniach tvorili 5,8 % a samostatne hospodáriaci roľníci 0,4 %.

Z pohľadu hlavných odvetví je medzi novými MSP **najatraktívnejšie odvetvie obchodných služieb – SK NACE K až N**, kde pôsobí viac ako tretina (36,5 %) novozaložených subjektov. Podobne ako na celom Slovensku, nasleduje stavebníctvo a priemysel. Naopak, medzi menej atraktívne odvetvia pre vznik nových podnikateľských subjektov možno zaradiť pôdohospodárstvo s podielom 2,1 % a odvetvie ubytovania a stravovania 2,7 %. V porovnaní s celým Slovenskom sú v kraji významnejšie zastúpené len obchodné služby (o 5,8 p. b.) a priemysel (o 2,9 p. b.).

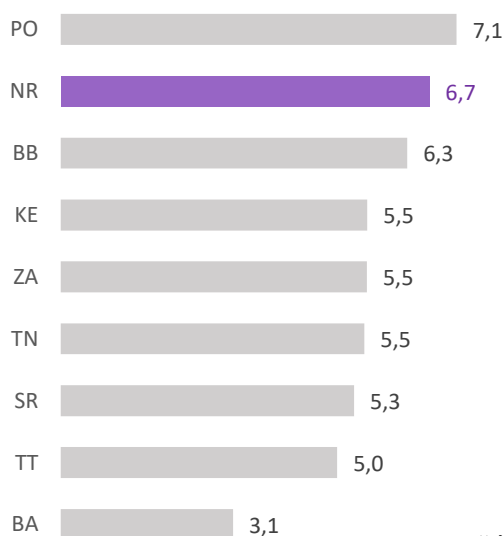
Odhladnuc od roka 2020 sa počet nových registrácii v kraji každoročne zvyšoval od roku 2016. **V období medzi rokom 2015 a 2020 sa počet novovzniknutých MSP zvýšil o 45,4 %**. V prípade celého Slovenska došlo v rovnakom období ešte k dynamickejšiemu nárastu nových registrácii počas jedného roka o 58,0 %. Pre porovnanie, počet nových MSP rástol najrýchlejšie v Košickom kraji o 74,6 %.

Graf 14: Počet vzniknutých MSP podľa krajov, 2008-2020

V roku 2020 zároveň **zaniklo 7 009 podnikateľských subjektov** so sídlom na území kraja. **Z celkového počtu zaniknutých podnikateľských subjektov na Slovensku to predstavuje 14,7 %.** Vplyvom množstva opatrení, ktoré boli počas roka 2020 prijaté za účelom podpory podnikateľského sektora v období koronakrízy, sa počet zánikov v kraji medziročne znížil o 10,9 %. Na celom Slovensku došlo k medziročnému poklesu počtu zaniknutých subjektov o 15,1 %. Miera zánikov, ktorá vyjadruje podiel zaniknutých podnikateľských subjektov na celkovom počte registrovaných subjektov, poukazuje na vyšší pomer zanikajúcich podnikateľov v kraji.

Graf 15: Miera zánikov podnikateľských subjektov podľa krajov, 2020

V roku 2020 pripadlo takmer **7 zaniknutých podnikateľských subjektov na 100 firiem registrovaných na území kraja.** Vyššia miera zánikov bola zaznamenaná už len v Prešovskom kraji (7,1).

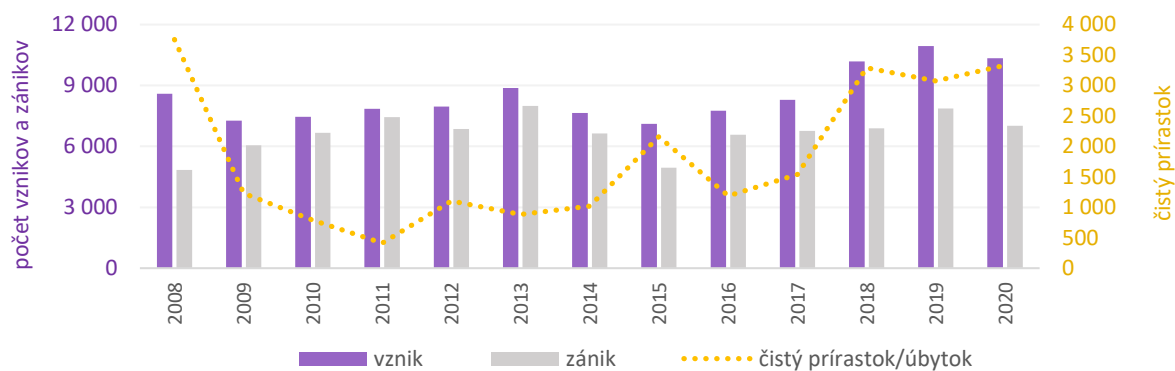
Najnižšia miera zánikov bola evidovaná v Bratislavskom samosprávnom kraji (3,1) k čomu prispieva aj vysoký počet registrovaných podnikateľských subjektov.

Z pohľadu právnych foriem zaniknutých firiem tvorili až **81,2 % živnostníci.** Ďalších 11,7 % predstavovali MSP – právnické osoby a 6,4 % osoby podnikajúce v slobodných povolaniach. V porovnaní s celým Slovenskom sa na zánikoch v Nitrianskom kraji väčšou mierou podieľajú podniky – právnické osoby.

Podobne ako v prípade nových MSP aj pri zaniknutých podnikateľských subjektov platí, že **najväčšia časť z nich pôsobila v obchodných službách** – SK NACE K až N (30,5 %). Ďalších 18,8 % vykonávalo hlavnú činnosť podnikania v odvetví stavebníctva a 16,3 % v obchode.

Positívnym znakom je nižší rast početnosti zaniknutých podnikateľských subjektov v porovnaní s novými MSP v kraji, ku ktorému dochádza najmä po roku 2016. Uvedený vývoj prirodzene viedol k vyššiemu čistému prírastku podnikateľských subjektov a rastu početnosti MSP. V roku 2020 dosiahol Nitriansky kraj čistý prírastok podnikateľských subjektov na úrovni 3 334, čo predstavuje doterajšie maximum v období po prekonaní globálnej finančnej a hospodárskej krízy z roku 2008.

Graf 16: Čistý prírastok podnikateľských subjektov v Nitrianskom kraji, 2008-2020

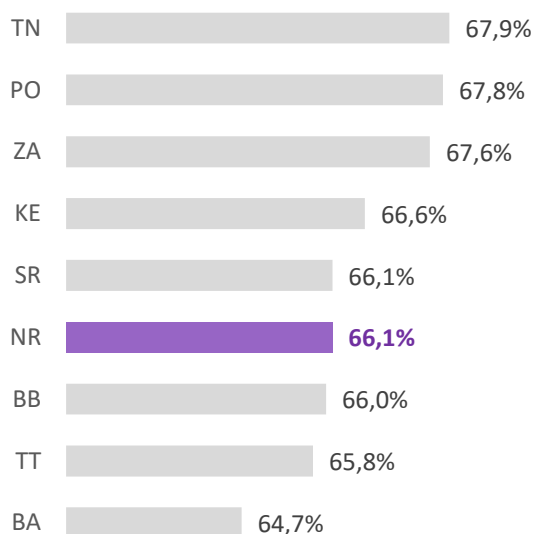

Zdroj: ŠÚ SR

5 Finančné ukazovatele MSP

Podľa spracovaných údajov z dostupných finančných výkazov dosahujú **dve tretiny (66,1 %) malých a stredných podnikov v Nitrianskom samosprávnom kraji kladný hospodársky výsledok** (vrátane nulového HV). Jedna tretina podnikateľských subjektov dosiahla záporný hospodársky výsledok. Podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom sa znížil v medzoročnom porovnaní, ako aj v porovnaní s rokom 2015. NSK dosahuje priemerný podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom v rámci všetkých krajov SR.

Graf 17: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa krajov, 2019

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ rentability tržieb vypovedá o zhodnotení spotrebovaných vstupov tým, že kvantifikuje výšku zisku v eure tržieb. Malým a stredným podnikom so sídlom v Nitrianskom samosprávnom kraji sa v roku 2019 mediánová **hodnota rentability tržieb mierne znížila na 4,53 %**. V období predchádzajúcich piatich rokov dosiahla rentability tržieb najvyššiu úroveň v roku 2017.

Ukazovateľ rentability aktív charakterizuje zhodnotenie celkových aktív podniku. Ukazovateľ je zostavený ako pomer dosiahnutého zisku pred zdanením k celkovým aktívam. Obdobne ako v prípade rentability tržieb, pokles zaznamenala aj rentability aktív. V medzoročnom porovnaní sa **medián rentability aktív malých a stredných podnikov v Nitrianskom kraji znížil na úroveň 1,41 %**. Dosiahnutá úroveň je najnižšia v rámci hodnoteného obdobia 2015-2019.

Miera zadlženosti aktív vyjadruje podiel záväzkov na vlastnom imaní a záväzkoch spolu, resp. na aktívach. V roku 2019 sa mediánová **zadlženosť aktív** malých a stredných podnikov v Nitrianskom samosprávnom kraji znížila na **50,5 %**. V porovnaní s ostatnými regiónmi SR dosahuje zadlženosť priemernú úroveň.

Prístup k externým finančným zdrojom patrí medzi základné faktory ovplyvňujúce rozvoj sektora MSP. V roku 2019 **využíval každý piaty (20,7 %) malý a stredný podnik** v Nitrianskom samosprávnom kraji **bankové úvery** ako externý zdroj financovania. K nárastu využívania bankových úverov dochádzalo počas celého hodnoteného obdobia 2015-2019. V porovnaní s ostatnými regiónmi využívajú MSP v NSK bankové úvery nadpriemerne. **Podiel nákladových úrokov na bankových úveroch MSP sa zvýšil na 5,13 %**.

Likvidita predstavuje dôležitý ekonomický pojem v trhovom hospodárstve nakoľko vyjadruje mieru schopnosti firiem uhrádzať záväzky v krátkodobom časovom horizonte. Likvidita II. stupňa kvantifikuje podiel obežných aktív bez zásob a celkových krátkodobým záväzkov. **Medián likvidity II. stupňa MSP sa zvýšil na 1,60**, čo poukazuje na zlepšujúcu sa schopnosť MSP uhrádzať krátkodobé záväzky pohotovostnými prostriedkami a krátkodobými pohľadávkami v kraji. K nárastu likvidity II. stupňa dochádza každoročne. Likvidita III. stupňa

(celková) v porovnaní s likviditou 2. stupňa zohľadňuje aj menej likvidné položky majetku – zásoby. **Medián koeficientu likvidity III. stupňa taktiež zaznamenal pozitívny vývoj**, v medzioročnom porovnaní sa zvýšil na **1,84**.

Obratu aktív MSP hodnotí účinnosť využívania majetku. Medián tohto ukazovateľa v roku 2019 **klesol na 0,94**. K poklesu obratu aktív dochádza každoročne od roku 2015. MSP v Nitrianskom samosprávnom kraji dosahujú priemernú úroveň obratu aktív v rámci Slovenska.

Ukazovateľ doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku, ktorý vypovedá o dobe vysporiadania krátkodobých záväzkov voči obchodným partnerom v dňoch vykazuje pozitívny vývoj. **Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP v kraji sa v roku 2019 znížila na 8,6 dňa** (medián). Platobná disciplína MSP v Nitrianskom samosprávnom kraji sa zlepšuje aj z dlhodobého hľadiska. Podobne sa vyvíja doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku. **Stredná hodnota doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku MSP sa v roku 2019 znížila na 20,6 dňa**.

V roku 2019 dosiahla medián **finančnej produktivity práce MSP 1,50 Eur**. V medzioročnom porovnaní sa mierne znížila. Pokles je možno pozorovať od roku 2017. Dosiagnutá úroveň finančnej produktivity práce znamená, že z 1 Eur osobných nákladov sa vyprodukovalo 1,50 Eur pridanej hodnoty.

Podľa **Altmanovho indexu finančného zdravia** bolo v roku 2019 v Nitrianskom samosprávnom kraji v **dobrej finančnej situácii 40,9 % malých a stredných podnikov**. NSK dosahuje **podpriemerné zastúpenie MSP v dobrej finančnej situácii v rámci celej SR**. V zlej finančnej situácii bola takmer jedna tretina (32,8 %) MSP. V sivej zóne pôsobila viac ako jedna štvrtina (26,3 %) MSP.

Tabuľka 3: **Finančné ukazovatele MSP v NSK, 2015-2019**

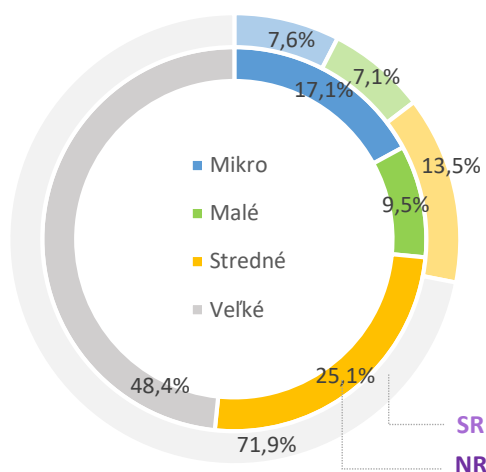
Ukazovateľ / rok	2015	2016	2017	2018	2019	
Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	69,4%	70,3%	70,3%	66,9%	66,1%	
Rentabilita tržieb	6,23%	6,56%	6,88%	4,92%	4,53%	
Rentabilita aktív	3,49%	3,59%	3,88%	1,92%	1,41%	
Celková zadlženosť aktív	58,7%	56,7%	54,7%	52,4%	50,5%	
Podiel MSP využívajúci bankové úvery	18,8%	19,7%	20,1%	20,4%	20,7%	
Podiel úrokov na bankových úveroch	5,34%	5,22%	4,89%	5,09%	5,13%	
Likvidita II. Stupňa	1,23	1,32	1,43	1,51	1,60	
Likvidita III. Stupňa	-	-	1,64	1,73	1,84	
Obrat aktív	1,00	0,99	0,98	0,98	0,94	
Doba splatnosti záväzkov	12,4	11,9	11,1	9,5	8,6	
Doba splatnosti pohľadávok	25,6	25,5	25,2	22,2	20,6	
Finančná produktivita práce	1,61	1,62	1,67	1,54	1,50	
Index finančného zdravia	Dobrá finančná situácia	42,7%	41,7%	41,7%	40,9%	40,9%
	Sivá zóna	24,7%	26,1%	26,6%	26,8%	26,3%
	Zlá finančná situácia	32,6%	32,1%	31,7%	32,2%	32,8%

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

6 Postavenie MSP v zahraničnom obchode

Firmy so sídlom na území Nitrianskeho samosprávneho kraja vyviezli počas celého roka 2019 tovar v celkovom objeme 4 227,6 mil. Eur. **Viac ako polovicu (51,6 %; resp. 2 182,6 mil. Eur) z toho realizovali malé a stredné podniky.**

Graf 18: Štruktúra vývozu podľa veľkosti vyvážajúcich, 2019

Zdroj: ŠÚ SR

Na celkovom vývoze sa významne podieľali najmä stredné podniky, ktoré realizovali až štvrtinu (25,1 %) vývozu a mikropodniky (0-9 zamestnancov, vrátane subjektov s nezisteným počtom zamestnancov) s podielom na vývoze 17,1 %. Najmenšou mierou sa na vývoze podieľali malé podniky s 9,5 %.

V porovnaní s ostatnými krajinami je **pozícia MSP v Nitrianskom kraji na vývoze najsilnejšia**. Štruktúrou vývozu podľa veľkostných kategórií podnikov sa významne odlišuje od ostatných krajov na Slovensku. V porovnaní so štruktúrou vývozu podľa veľkosti firiem na celom Slovensku je v Nitrianskom kraji významnejšia pozícia mikropodnikov a stredných podnikov, ktoré objemom vývozu výrazne prevyšujú malé podniky.

Veľké podniky sa na vývoze podieľajú v menšej miere. V roku 2019 realizovali necelú polovicu (48,4 %) celkového vývozu z Nitrianskeho kraja. Nižší podiel veľkých podnikov na vývoze v porovnaní s celým Slovenskom (rozdiel 23,6 p. b.) nie je prioritne spôsobený nižším počtom veľkých podnikov. Ten zodpovedá stavu napr. v Žilinskom alebo Trenčianskom kraji, kde je podiel MSP na vývoze najnižší. Napriek postupnému zvyšovaniu produkcie automobilov v závode JLR (väčšia časť určená na export) môže nižší podiel na vývoze súvisieť aj s menšou vývoznou aktivitou tunajších firiem, najmä tých z odvetvia poľnohospodárstva a potravinárstva.

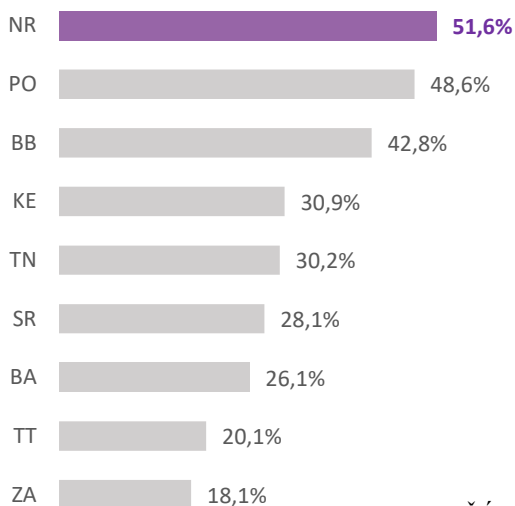
Z celkového vývozu MSP na Slovensku v roku 2019 realizovali MSP so sídlom v Nitrianskom kraji 12,1 %, čím sa približujú Trenčianskemu kraju. Regionálna štruktúra vývozu MSP na úrovni jednotlivých krajov sa však dlhodobo vyznačuje značnou variabilitou². Kraje ležiace v západnej časti Slovenska charakterizuje vyšší podiel na celkovom vývoze MSP v porovnaní s východnou časťou krajiny. Najväčší podiel na vývoze MSP zo Slovenska dosiahol v roku 2019 Bratislavský kraj s 27,7 %

Vysoký podiel MSP na vývoze v Nitrianskom kraji je výsledkom **vysokého počtu exportérov, ktorý v roku 2019 predstavoval podľa metodiky ŠÚ SR 4 427 subjektov**. Tento počet predstavuje 14,1 % všetkých vyvážajúcich MSP na Slovensku. Výsledky naznačujú, že vývoz je rozdelený rovnomernejšie medzi viaceré podnikateľské subjekty. K vyššej početnosti vývozcov v kraji prispieva hlavne kategória mikropodnikov – tvoria až 79,1 %. To zároveň

² Podrobnejšie zhodnotenie postavenia MSP v zahraničnom obchode Slovenska dostupné v pravidelnej analýze SBA na: <http://monitoringmsp.sk/2020/05/15/analyticke-a-statisticke-vystupy-pravidelne/>

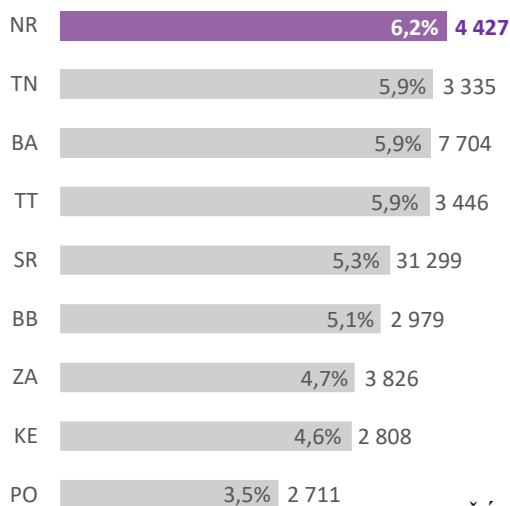
vysvetľuje vysoký podiel mikropodnikov na celkovom vývoze. **Na 100 aktívnych MSP v kraji v roku 2019 tak pripadá viac ako 6 vyvážajúcich, čo je najvyšší pomer na Slovensku.** Pozitívnym znakom je aj medziročný rast počtu vyvážajúcich v Nitrianskom kraji, ktorý sa v porovnaní s rokom 2018 zvýšil o 2,6 %, resp. 112 MSP.

Graf 19: Podiel MSP na objeme vývozu podľa krajov, 2019

Zdroj: ŠÚ SR

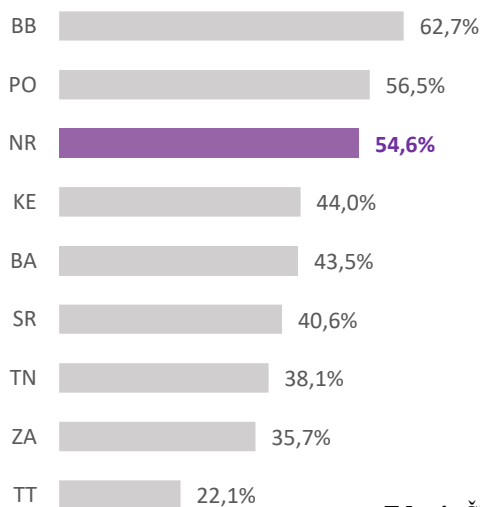
Graf 20: Podiel vyvážajúcich MSP na 100 aktívnych MSP podľa krajov a ich počet, 2019

Zdroj: ŠÚ SR

Celkový dovoz realizovaný podnikateľskými subjektami so sídlom v Nitrianskom kraji v roku 2019 dosiahol 5 125,1 mil. Eur. **Väčšinu z toho (54,6 %, resp. 2 797,6 mil. Eur) realizovali malé a stredné podniky.** Pre porovnanie, podiel MSP na celkovom dovoze Slovenska predstavoval v rovnakom roku 40,6 %. Na celkovom dovoze sa opäť významnejšie podieľali stredné podniky (23,1 %) a mikropodniky (19,1 %). Malé podniky realizovali ďalších 12,3 %.

Graf 21: Podiel MSP na objeme dovozu podľa krajov, 2019

Zdroj: ŠÚ SR

Ani v prípade dovozu **nezohrávajú veľké podniky v Nitrianskom kraji až takú významnú pozíciu ako v iných krajoch západného Slovenska.** V roku 2019 realizovali **45,4 % celkového dovozu.** Táto úroveň sa najviac približuje stavu v Prešovskom kraji. Na celom Slovensku sa podiel MSP na dovoze pohybuje na úrovni približne 40 %.

MSP so sídlom na území Nitrianskeho kraja realizovali v roku 2019 približne desatinu (10,2 %) celkového dovozu MSP na Slovensko. V regionálnej štruktúre dovozu MSP má však dlhodobo dominantnú pozíciu Bratislavský kraj. V roku 2019 realizovali MSP z tohto kraja až 44,1 % dovozu.

7 High-tech ukazovatele MSP

Úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky je možné posudzovať okrem iných ukazovateľov aj prostredníctvom štatistických ukazovateľov high-tech. Štatistika high-tech je založená na definícii technologických sektorov, pri ktorých sa berie do úvahy intenzita výskumu a vývoja v danom odvetví vyjadrená podielom výdavkov na výskum a vývoj z pridanej hodnoty. Odvetvia sú vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE.

Odvetvia s vysokou technologickou úrovňou (high-tech) zahŕňajú ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja. Medzi high-tech odvetvia sa zaraďujú nasledovné ekonomické činnosti:

High-tech odvetvia priemyselnej výroby

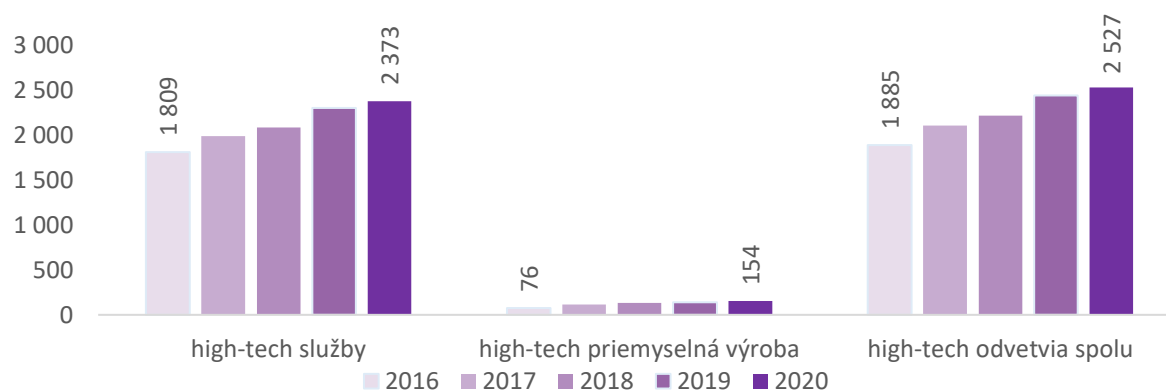
- 21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceutických prípravkov
- 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov
- 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení

High-tech odvetvia služieb (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou)

- 59 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok
- 60 činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie
- 61 telekomunikácie
- 62 počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby
- 63 informačné služby
- 72 vedecký výskum a vývoj³

V roku 2020 pôsobilo v Nitrianskom samosprávnom kraji v high-tech sektoroch 2 527 aktívnych malých a stredných podnikateľov (vrátane FO - podnikateľov). V medziročnom porovnaní sa početnosť malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch zvýšila o 3,7 %. Ako pozitívnu skutočnosť možno hodnotiť každoročne rastúci počet malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch.

Graf 22: Vývoj početnosti MSP v high-tech sektoroch v NSK, 2016 - 2020

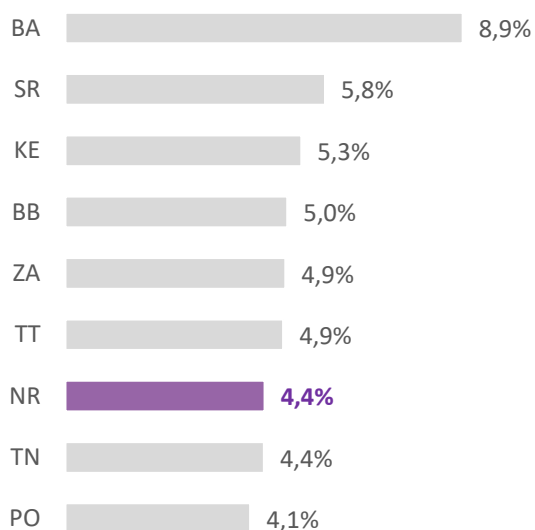

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

³ Celkové vymedzenie odvetví podľa technologickej úrovne a znalostnej intenzity služieb je uvedené v prílohe, v tabuľke 4 a 5.

Z celkového počtu malých a stredných podnikov v Nitrianskom samosprávnom kraji v high-tech sektoroch bolo 2 373 evidovaných v high-tech službách (poznatkovo/znalostne intenzívne služby s vysokou technologickou úrovňou) a 154 v high-tech odvetviach priemyselnej výroby. Početnosť malých a stredných podnikov v high-tech odvetviach sa vyznačuje rastúcou dynamikou hlavne vplyvom rastu MSP v high-tech službách.

Graf 23: Podiel MSP v high-tech odvetviach na celkovom počte MSP v odvetviach priemyselnej výroby a služieb, 2020

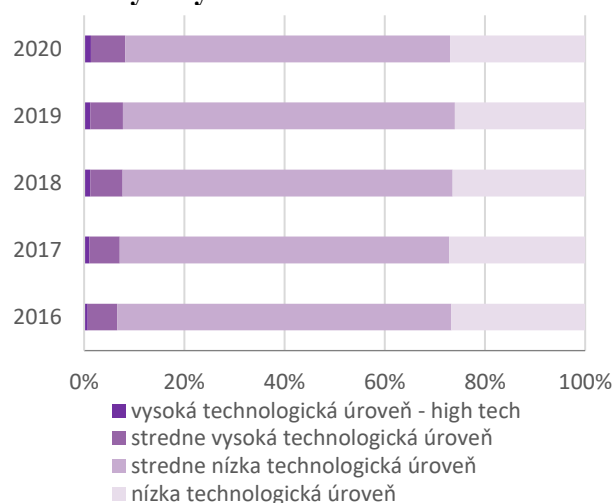
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V roku 2020 dosiahol podiel malých a stredných podnikov v Nitrianskom kraji v high-tech odvetviach 4,4 %. V porovnaní s ostatnými kraji SR dosahuje Nitriansky samosprávny kraj **podpriemernú úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky**.

Na konci roka 2020 pôsobilo v odvetví priemyselnej výroby 1,4 % subjektov v sektoroch výroby vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti s vysokou intenzitou výskumu a vývoja) a 6,8 % v sektoroch výroby stredne vysokej technologickej úrovne (ekonomické činnosti so stredne vysokou intenzitou výskumu a vývoja). Takmer dve tretiny (64,9 %) MSP boli aktívne v sektoroch so stredne nízkou technologickou úrovňou a viac ako jedna štvrtina (26,9 %) v sektoroch s nízkou technologickou úrovňou.

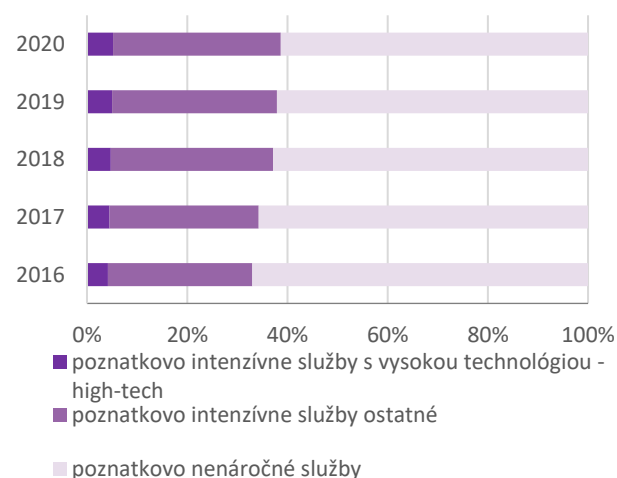
V posudzovanom období 2016-2020 dochádzalo k miernemu nárastu zastúpenia sektora vysokej a stredne vysokej technologickej úrovne. Zastúpenie sektora stredne nízkej technologickej úrovne postupne klesá. Podiel sektora nízkej technologickej úrovne je pomerne stabilný.

Graf 24: Štruktúra MSP v odvetví priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne výroby v NSK

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Graf 25: Štruktúra MSP v odvetví služieb podľa poznatkovej náročnosti v NSK

V rámci služieb bolo **5,2 % malých a stredných podnikov aktívnych v high-tech poznatkovo intenzívnych službách**. Jedna tretina (33,4 %) z celkového počtu MSP v odvetví služieb (sekcia SK NACE G až S pokrývajúca súhrnne obchod a služby) pôsobila v ostatných poznatkovo intenzívnych službách (trhové, finančné a iné poznatkovo intenzívne služby). V poznatkovo nenáročných službách pôsobilo 61,4 % malých a stredných podnikov.

V hodnotenom období **dochádzalo k pozitívnemu nárastu zastúpenia sektora poznatkovo intenzívnych služieb s vysokou technológiou a sektora ostatných poznatkovo intenzívnych služieb**. Naopak pokles zastúpenia zaznamenal sektor poznatkovo nenáročných služieb.

Zhrnutie

- Nitriansky samosprávny kraj patrí medzi regióny s vyšším počtom malých a stredných podnikov. V roku 2020 bolo v kraji registrovaných 71 429 MSP, čo predstavuje 12,0 % všetkých aktívnych MSP na Slovensku.
- Najpočetnejšie zastúpenou veľkostnou kategóriou sú mikropodniky, ktoré tvorili 97,2 % všetkých podnikateľských subjektov v kraji.
- Z dlhodobého hľadiska sa počet MSP v kraji zvyšuje. Za uplynulých 15 rokov sa ich počet zvýšil o 33,6 %. Na celom Slovensku sa početnosť MSP počas rovnakého obdobia zvyšovala menej dynamicky - o 30,6 %.
- NSK patrí medzi kraje s priemernou mierou podnikateľskej aktivity MSP na Slovensku. Na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov pripadá 21 aktívnych MSP. Na Slovensku je to približne 22 MSP na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov.
- Z pohľadu rozmiestnenie MSP v kraji je najvýznamnejším okresom Nitra, kde sídli viac ako štvrtina (26,3 %) všetkých aktívnych MSP v kraji. Miera podnikateľskej aktivity je však najvyššia v Komárne. Na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov okresu pripadá 24 malých a stredných podnikov.
- V štruktúre MSP podľa právnych foriem prevládajú fyzické osoby – podnikatelia s podielom 61,8 %. MSP – právnické osoby tvorili 38,2 %. Z dlhodobého hľadiska sa štruktúra MSP v kraji vyvíja v súlade s národnou úrovňou, ktorá je charakteristická postupným poklesom podielu FO – podnikateľov a rastom MSP – právnických osôb.
- V skupine MSP podnikajúcich ako fyzické osoby – podnikatelia dlhodobo pretrváva dominantné zastúpenie živnostníkov, ktoré v roku 2020 predstavovalo 92,8 %. Podobné rozdelenie platí pre celé Slovensko.
- V štruktúre MSP – právnických osôb podľa právnej formy dominujú spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré v roku 2020 tvorili až 94,1 %. V kraji majú slabšiu pozíciu zahraničné osoby. Tie tvoria len 2,2 % zo všetkých MSP – právnických osôb, čo je o 2,3 p. b. ako na celom území Slovenska.
- Najvýznamnejším sektorom v odvetvovej štruktúre malých a stredných podnikov v kraji sú služby s podielom 45,1 %, pričom najväčšiu časť tvoria obchodné služby s 25,7 %. Odvetvová štruktúra MSP v kraji a na celom Slovensku sa výraznejšie nelíši. Z dlhodobého hľadiska sa znižuje podiel MSP vykonávajúcich svoju hlavnú činnosť podnikania v obchode a naopak, narastá význam služieb, najmä služieb obchodných.
- V roku 2020 tvorili muži viac ako dvoj tretinový podiel (71,6 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov. Podiel žien predstavoval 28,4 %, pričom sa v porovnaní s rokom 2019 zvýšil len mierne.
- Najviac fyzických osôb – podnikateľov v kraji patrí do vekovej kategórie 40 až 49-ročných (28,1 %). NSK sa zaraďuje medzi kraje s priemerným zastúpením mladých podnikateľov vo veku pod 30 rokov. V roku 2020 dosiahlo zastúpenie mladých podnikateľov 16,6 %. Každý desiaty (10,4 %) podnikateľ pôsobil v roku 2020 vo vekovej kategórii 60 a viac rokov.

- V kraji počas roka 2020 vzniklo 10 343 nových malých a stredných podnikov, čo predstavuje 12,4 % z celého Slovenska. Rast počtu nových MSP prerušila koronakríza. Počet nových registrácií sa medziročne znížil o 5,4 %.
- Podnikateľskú činnosť v kraji ukončilo 7 009 subjektov. Na 100 firiem v kraji tak pripadá približne 7 zaniknutých. Miera zánikov v NSK je druhá najvyššia medzi krajinami. Vplyvom opatrení, ktoré boli počas roka 2020 prijaté za účelom podpory podnikateľského sektora v období koronakrízy, sa počet zánikov v kraji medziročne znížil o 10,9 %.
- Dve tretiny (66,1 %) malých a stredných podnikov v kraji dosahuje kladný hospodársky výsledok. Podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom sa znížil v medziročnom porovnaní, aj v porovnaní s rokom 2015. V roku 2019 poklesla mediánová zadlženosť aktív MSP v kraji na 50,5 %. V porovnaní s ostatnými regiónmi SR dosahuje zadlženosť priemernú úroveň.
- Každý piaty malý a stredný podnik v NSK využíva bankové úvery ako externý zdroj financovania. Medián likvidity II. stupňa MSP sa zvýšil na 1,60, čo poukazuje na zlepšujúcu sa schopnosť MSP uhrádzať krátkodobé záväzky pohotovostnými prostriedkami a krátkodobými pohľadávkami. Pozitívny vývoj zaznamenáva aj doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku. V roku 2019 dosiahla mediánová hodnota finančnej produktivity práce MSP 1,50 Eur.
- MSP v Nitrianskom kraji majú medzi regiónmi najsilnejšiu pozíciu na vývoze. Počas roka 2019 vyviezli tovar v celkovej hodnote 2 182,6 mil. Eur, čo predstavuje viac ako polovicu celkového vývozu firiem z kraja (51,6 %). Vývoz realizovalo 4 427 MSP, teda 6,2 % zo všetkých aktívnych MSP v kraji.
- Ešte významnejšiu úlohu zohrávajú MSP pri dovoze. V roku 2019 realizovali 54,6 % celkového dovozu firiem z NSK. Na celkovom dovoze MSP na Slovensko sa NSK podieľal jednou desatinou (10,2 %).
- V roku 2020 pôsobilo v high-tech sektoroch 2 527 aktívnych malých a stredných podnikateľov (vrátane FO - podnikateľov). V medziročnom porovnaní sa početnosť malých a stredných podnikov v high-tech sektoroch zvýšila o 3,7 %. Ako pozitívnu skutočnosť možno hodnotiť každoročne rastúci počet high-tech MSP.
- V high-tech odvetviach pôsobilo len 4,4 % malých a stredných podnikov. V porovnaní s ostatnými krajinami SR to poukazuje na podpriemernú úroveň rozvoja znalostnej ekonomiky.

Prílohy

Tabuľka 4: Rozdelenie sektorov priemyselnej výroby podľa technologickej úrovne priemyselnej výroby na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia výroby podľa SK NACE Rev. 2
Vysoká technológia	21 výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceut. prípravkov 26 výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení
Stredne vysoká technológia	20 výroba chemikálií a chemických produktov 25.4 výroba zbraní a munície 27 až 29 výroba elektrických zariadení; výroba strojov a zariadení i.n.; výroba motorových vozidiel, návesov a prívosov 30 výroba ostatných dopravných prostriedkov bez 30.1 stavba lodí a člnov a bez 30.3 výroba lietadiel a kozmických lodí a podobných zariadení 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Stredne nízka technológia	18.2 reprodukcia záznamových médií 19 výroba koksu a rafinovaných ropných produktov 22 až 24 výroba výrobkov z gumy a plastu; výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov; výroba a spracovanie kovov 25 výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení bez 25.4 výroba zbraní a munície 30.1 stavba lodí a člnov 33 oprava a inštalácia strojov a prístrojov
Nízka technológia	10 až 17 výroba potravín; výroba nápojov; výroba tabakových výrobkov; výroba textilu; výroba odevov; výroba kože a kožených výrobkov; spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu; výroba papiera a papierových výrobkov 18 tlač a reprodukcia záznamových médií bez 18.2 reprodukcia záznamových médií 31 výroba nábytku 32 iná výroba bez 32.5 výroba lekárskeho a dentálnych nástrojov a potrieb
Spracovateľský priemysel spolu	10 až 33

Tabuľka 5: Rozdelenie sektorov služieb podľa znalostnej intenzity a technologickej úrovne služieb na základe klasifikácie SK NACE

Technologický sektor	Odvetvia služieb podľa SK NACE Rev. 2
Znalostne intenzívne služby	
Znalostne intenzívne služby s vysokou technológiou	59 až 63 výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok; činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie; telekomunikácie; počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby; informačné služby 72 vedecký výskum a vývoj
Znalostne intenzívne trhové služby (bez služieb s vysokou technológiou a finančného sprostredkovania)	50 vodná doprava 51 letecká doprava 69 až 71 právne a účtovnícke činnosti; vedenie firiem, poradenstvo v oblasti riadenia; architektonické a inžinierske činnosti, technické testovanie, analýzy 73 až 74 reklama a prieskum trhu; ostatné odborné, vedecké a technické činnosti 78 sprostredkovanie práce 80 bezpečnostné a pátracie služby
Znalostne intenzívne finančné služby	64 až 66 finančné služby okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia; poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia; pomocné činnosti finančných služieb a poistenia
Ostatné znalostne intenzívne služby	58 nakladateľské činnosti 75 veterinárne činnosti 84 verejná správa a obrana; povinné sociálne poistenie 85 až 93 vzdelávanie; zdravotníctvo; starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť); sociálna práca bez ubytovania; tvorivé, umelecké a zábavné činnosti; činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení; činnosť herní a stávkových zariadení; športové, zábavné a rekreačné činnosti
Znalostne menej intenzívne služby	
Znalostne menej intenzívne trhové služby	45 až 47 veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov; veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov; maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov 49 pozemná doprava a doprava potrubím 52 skladové a pomocné činnosti v doprave 55 až 56 ubytovanie; činnosti reštaurácií a pohostinstiev 68 činnosti v oblasti nehnuteľností 77 prenájom a lízing 79 činnosti cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti 81 činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinnou úpravou 82 administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti 95 oprava počítačov, osobných potrieb pre domácnosti
Ostatné znalostne menej intenzívne služby	53 poštové služby a služby kuriérov 94 činnosti členských organizácií 96 ostatné osobné služby 97 až 99 činnosti domácností ako zamestnávateľov domáceho personálu; nediferencované činnosti v domácnostiach produkujúce tovary a služby na vlastné použitie; činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení
Služby spolu	45 až 99